

Terje Tobias Tønne

Ikke glem Afghanistan:

En studie av afghanske kvinners stilling i perioden 2001-2021.

Fordypningsoppgave i Lektorutdanning i historie for trinn 8-13
Veileder: Tore Tingvold Petersen

Mai 2022

Terje Tobias Tønne

Ikke glem Afghanistan:

En studie av afghanske kvinners stilling i perioden
2001-2021.

Fordypningsoppgave i Lektorutdanning i historie for trinn 8-13
Veileder: Tore Tingvold Petersen
Mai 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for historiske og klassiske studier

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag:

Denne oppgaven undersøker om kvinners stilling i Afghanistan har blitt bedre i perioden 2001-2021 ved å se nærmere på kvinnenes rettigheter med hensyn til 1) bruk av burka, 2) mulighet til utdanning og 3) posisjon i ekteskapet. Oppgavens metode er en studie av primærkilder av nyhetsmagasinene *Time Magazine*, *Newsweek* og *The Economist* i periodene november 2001 og september 2021. Periodene er valgt for å se på mediedekningen i forbindelse med den amerikanske invasjonen og uttrekningen av Afghanistan. Oppgaven argumenterer for, basert på funn i det empiriske materialet og tidligere forskning, at lettelse i bruk av burka ikke hadde stor effekt på kvinners stilling. Analysen viser at flere kvinner fikk mulighet til utdanning, men at svært mange ble holdt utenfor grunnet manglende økonomisk utvikling og stabilitet. Kvinners posisjon i ekteskapet har ikke endret seg nevneverdig i perioden, noe som kan indikere at det har vært en manglende utvikling når det gjelder kjønnsrelasjoner og kvinners sosioøkonomiske status. I tillegg kritiserer oppgaven USA for en manglende strategi i forbindelse med invasjonen, og at nasjonsbygging aldri var et mål for de ulike amerikanske regjeringene. På bakgrunn av dette konkluderer denne oppgaven med at kvinners stilling i perioden 2001-2021 ikke har bedret seg vesentlig.

Abstract:

This thesis aims to investigate whether women's position in Afghanistan has changed for the better between 2001-2021, by looking closer at the women's rights regarding 1) the use of burka, 2) education possibilities, and 3) their position in marriage. The method used in this thesis is a study of primary sources, more specific the news magazines *Time Magazine*, *Newsweek*, and *The Economist* in the time frames November 2001 and September 2021. These time periods were chosen to look closer at the media coverage in connection with the American invasion of and withdrawal from Afghanistan. The thesis arguments, based on findings in the empirical material and previous research, that reliefs of the mandate to wear burka did not have a big effect on the women's societal position. The analysis shows that even though more women had an opportunity to take an education, a great deal of them were still kept out because of a lack of economic development and stability. Women's position in the marriage has not changed notably in this time period, which indicates that a development of gender relations and women's socioeconomic status have not occurred. In addition, the thesis criticizes the US for not having a clear strategy before the invasion, and that building a nation never was a goal for the different American governments. Based on the aforementioned arguments, this thesis concludes that the women's social position has not changed substantially to the better between 2001-2021.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	3
2.0 Problemstilling	4
3.0 Metode	4
3.1 Valg av perioder	4
3.2 Studie av primærkilder	6
3.3 Tidligere forskning/historiografi	7
4.0 Historiografi	8
4.1 Afghanske kvinner og media.....	8
4.2 Forskning på kvinners stilling i Afghanistan.....	9
4.3 Vurdering av tidligere forskning	11
5.0 Framlegging og drøfting av empirisk forskningsmateriale	12
5.1 Symbolismen rundt burkaen og mediedekningen i 2001	12
5.1.1 Sammenligning av mediedekning 2001 og 2021	15
5.1.2 Burkaens betydning for kvinners stilling	16
5.2 Utdanning.....	17
5.2.1 Funn og sammenligning av mediedekningen i 2001 og 2021	19
5.2.2 Utdanning og kvinners stilling.....	20
5.3 Ekteskap	21
5.3.1 Mediedekningen av kvinners posisjon i ekteskapet 2001	22
5.3.2 Mediedekningen av kvinners posisjon i ekteskapet 2021	23
5.4 USA sin rolle i kampen for kvinners stilling	25
6.0 Hva kan dette fortelle oss?	27
7.0 Konklusjon	30
8.0 Litteraturliste:	32
8.1 Magasinartikler:.....	32
8.2 Annen litteratur:	34

1.0 Innledning

Sommeren 1998 var journalist og menneskerettighetsaktivist Jan Goodwin på besøk i Afghanistan. Hun rapporterte at over tretti tusen mennesker hadde samlet seg på den Olympiske arenaen i Kabul for å overvære at en ung jente ved navn Sohaila skulle motta hundre piskeslag. Bakgrunnen for avstraffelsen var at Sohaila hadde blitt arrestert av Taliban på grunn av at hun hadde gått sammen med en mann i offentligheten, en mann hun ikke var i slekt med. Hadde Sohaila vært gift, ville hun ha blitt steinet til døde for dette. Goodwin forteller videre om en mor som desperat forsøkte å komme seg til legen for å hjelpe sitt syke, nyfødte barn. Moren endte opp med å bli beskyttet av Taliban, fordi hun ikke hadde lov til å forlate sitt eget hjem uten følge av nær, mannlig slektning. Mor og barn overlevde, men i et forsøk på å klage til myndighetene fikk hun til svar at hun ikke hadde noen rett til å være ute av huset i utgangspunktet.¹

Dette er noen av svært mange eksempler på hvordan kvinner i Afghanistan under Talibanregimet kunne bli behandlet. Taliban er en islamsk fundamentalistisk gruppering som kom til makten i Afghanistan for første gang i 1996, i kjølvannet av borgerkrigen som etterfulgte Sovjetunionens ti år lange okkupasjon av landet. Taliban innførte en streng tolkning av koranen og sharia-lover. Under Taliban ble kvinner nektet skolegang, fikk kun gå ut av huset hvis de var i følge av en mann av nær slekt, bare få hjelp av kvinnelige doktorer og kvinnene var pålagt å bruke burka.² I tillegg fikk svært få kvinner mulighet til å arbeide og tjene egne penger. Taliban så på seg selv som en «alternative modernity», hvor de ved hjelp av moderne virkemidler som overvåkning, stridsvogner, store offentlige ansamlinger og radio, utfordret de gamle stammenormene og laget nye skillelinjer mellom det som var offentlig og privat.³ For Taliban, som for andre moderne stater, ble regulering av kjønnsroller viktig. Likevel skilte Taliban seg fundamentalt ut fra andre moderne samfunn, hvor det å vise makt ble gjort på brutalt vis gjennom å privatisere kvinners rolle i samfunnet.⁴

Temaet for denne oppgaven er endring av afghanske kvinners stilling og posisjon med hensyn til 1) bruk av burka, 2) kvinners mulighet til utdanning og 3) kvinners posisjon i ekteskapet

¹ Goodwin 1998

² Cole 2008: 145-147

³ Cole 2008: 140

⁴ Cole 2008: 140-141

fra 2001 til 2021. Dette vil oppgaven undersøke ved å studere primærkilder fra nyhetsmagasinene *Time Magazine*, *Newsweek* og *The Economist* i en bestemt periode i henholdsvis 2001 og 2021. Oppgaven vil først utlede en problemstilling, begrunne valg av perioder og metode. Videre vil oppgaven i eget kapittel se på tidligere forskning/historiografi og diskutere funnene. Oppgavens hoveddel vil legge fram, analysere og drøfte det empiriske forskningsmaterialet. Jeg vil så oppsummere de viktigste funnene og drøfte de i en større historisk sammenheng. Basert på mine funn, sett i lys av tidligere forskning, er konklusjonen at kvinners stilling i Afghanistan *ikke* ble vesentlig bedret i perioden 2001-2021.

2.0 Problemstilling

Denne studien vil undersøke kvinners stilling i Afghanistan ved å introdusere følgende problemstilling: *Ble afghanske kvinners stilling bedret i perioden 2001 til 2021 når det gjelder bruk av burka, mulighet til utdanning og kvinners posisjon i ekteskapet?*

3.0 Metode

Som metode for å belyse og svare på problemstillingen har jeg valgt å se på to enkeltstående perioder, henholdsvis i 2001 og 2021, studert utvalgte primærkilder og innhentet aktuell forskning på området.

3.1 Valg av perioder

Bakgrunnen for valg av perioder var USA sin invasjon av Afghanistan i oktober 2001 som en følge av terrorangrepet 11. september samme år. I en tale rett etter terrorangrepet uttalte den amerikanske presidenten George W. Bush at det var en krigserklæring og at USA ville gå til krig mot terroristnettverk «and those who harbor them» verden over, noe som førte til at angrepet mot Al Qaida også ble et angrep mot Taliban og Afghanistan.⁵ Bush uttalte i sine memoarer at invasjonen av Afghanistan og krigen mot terror ikke var en hevnaksjon, men en nødvendighet for å beskytte eget land og for å frigjøre den afghanske befolkningen.⁶ Som en følge av terroraksjonen og den påfølgende amerikanske invasjonen, ble kvinners stilling og rettigheter under Taliban midtpunktet i fordømmelsen av regimet.⁷ Førstedame Laura Bush uttalte i en tale til befolkningen i november 2001 at: «the fight against terrorism is also a fight

⁵ Bush 2010: 138

⁶ Bush 2010: 184

⁷ Berry 2003: 137

for the rights and dignity of women».⁸ Talen utdypet også at undertrykkelsen mot kvinner i Afghanistan ikke hadde noe med religion eller kultur å gjøre, men kun utført av «Taliban and its terrorist allies».⁹ Det kom også en granskning fra State Department det amerikanske utenriksdepartementet som avdekket forholdene for barn og kvinner under Taliban. Funnene viste at Taliban nektet kvinner utdanning, nesten ingen kvinner fikk arbeide utenfor hjemmet, de hadde begrenset tilgang til bruk av helsevesenet og de kunne ikke gå utenfor huset alene.¹⁰ Søkelyset på kvinners rettigheter under Taliban medførte en enorm økning i antall nyhetsartikler og reportasjer som ble utgitt av amerikansk media.¹¹ Derfor vil det være interessant å undersøke nyhetsdekningen i november 2001.

Nesten tjue år senere, i april 2021, uttalte nåværende president Joe Biden at de amerikanske troppene vil være ute av Afghanistan innen september 2021. President Biden uttalte at det var på tide å avslutte «the forever war».¹² Dette var også noe han gikk til valgkamp på hvor han blant annet sa at:

*There's a thousand places we could go to deal with injustice. I can think of ten countries where women and/or children and/or people are being persecuted or being hurt. But the idea of us going to be able to use our armed forces to solve every single internal problem that exists throughout the world is not within our capacity.*¹³

Uttrekningen av de amerikanske styrkene i september 2021 markerte slutten på den amerikanske invasjonen i Afghanistan, og starten på en omveltning i det politiske landskapet i Afghanistan. Både president Barack Obama og Donald Trump hadde forsøkt å trekke de amerikanske troppene ut av landet i sine perioder. I forbindelse med uttrekningen av de amerikanske styrkene startet Taliban i august 2021 en militær offensiv for å ta tilbake makten i landet. Allerede i september 2021 hadde Taliban igjen tatt tilbake kontrollen over Afghanistan.

På bakgrunn av dette vil det være interessant å undersøke mediedekningen av kvinners stilling i Afghanistan i forbindelse med den amerikanske invasjonen (november 2001) og den

⁸ L. Bush 2001

⁹ L. Bush 2001

¹⁰ Berry 2003: 137

¹¹ Stabile & Kumar 2005: 772-773

¹² Tamkin 2021

¹³ Tamkin 2021

amerikanske utrekningen (september 2021). Temaet for oppgaven er også dagsaktuelt som en følge av Taliban sitt besøk til Norge i desember 2021 hvor blant annet kvinners rettigheter ble diskutert. I tillegg rapportere nyhetsbyrået AFP den 7.mai 2022 at Taliban har gjeninnført påbudet om bruk av burka for alle afghanske kvinner.¹⁴

3.2 Studie av primærkilder

I oppgaven har jeg valgt å studere primærkilder hentet fra tre ulike nyhetsmedier: *Time Magazine*, *Newsweek* og *The Economist*. Bakgrunnen for valget av disse magasinene er at de er internasjonale, har bred nyhetsdekning samt at de alle var tilgjengelige via NTNU sitt digitale bibliotek. Magasiner er også foretrukket fremfor aviser eller andre medier i denne oppgaven fordi det fører til en naturlig avgrensning av oppgaven siden magasinene utgis ukentlig. Dette gjør innhenting og vurdering av kildematerialet mer overkommelig.

Primærkildene som vil bli brukt er hentet fra utgitte artikler i magasin og på nett i periodene november 2001 og september 2021. En primærkilde vil i denne sammenhengen være artikler, bilder eller andre utgivelser i disse magasinene som kan fortelle noe om kvinners stilling i Afghanistan. I min analyse vil jeg som tidligere nevnt, utrede de empiriske funnene og drøfte de ulike mediernes dekning ved å se nærmere på tre aspekter ved kvinners stilling: 1) bruk av burka, 2) kvinners rett til utdanning og 3) ekteskap, sett i lys av forskning på området.

Bakgrunnen for valget av disse områdene er først og fremst at de gir mulighet til å analysere kvinners stilling på flere områder innenfor den sosiale sfæren. I tillegg kan disse aspektene belyse kulturelle og historiske tradisjoner og hvordan dette påvirker samfunnet de afghanske kvinnene er en del av. Videre vil analysen plassere disse funnene i en historisk meningsbærende sammenheng for å kunne svare på problemstillingen.¹⁵ Analysen vil også inneholde nyhetsreportasjer som tar for seg hvordan den amerikanske regjering enten har uttalt seg eller kommet med tiltak om eller for afghanske kvinner.

Kildematerialet for analysen er funnet ved hjelp av å søke i de tre ovennevnte magasinenes digitale arkiv som er tilgjengelig via NTNU sitt digitale bibliotek. Oppgaven har forsøkt å velge et bredt spekter av artikler og reportasjer for å belyse temaet fra flest mulig sider. Søket etter kilder har likevel vært selektivt og er sondert etter saker hvor afghanske kvinner enten

¹⁴ Sveen 2022

¹⁵ Melve & Ryymin 2018: 55

blir nevnt eller blir berørt som en følge av direkte tiltak eller bestemmelser. For november 2001 er kildematerialet hentet ut ifra hvert av magasinenes ukentlige utgivelser. For september 2021 er kildematerialet i utgangspunktet hentet fra de ukentlige utgivelsene, men noen av artiklene som er brukt er også hentet direkte fra nettsiden. Bakgrunnen for denne metodiske tilpasningen er at nyhetsmediet har forandret seg siden 2001, noe som blant annet medfører at magasinene ikke lenger har ukentlige utgivelser. I tillegg til at enkelte saker blir lastet direkte opp på nett og ikke utgitt i magasinet. Dette er derimot kun et fåtall saker, de aller fleste artiklene er hentet fra magasinenes faste utgivelser. En bemerkning er at mange av magasinartiklene hentet fra NTNU sin kildedatabase ikke inneholdt sidetall. Oppgaven vil likevel føre sidetall så lenge det er oppgitt. I tillegg vil artikler fra The Economist bli referert til med navn på artikkel og ikke forfatter, da dette ikke er oppgitt.

Metoden med studie av primærkilder har både begrensninger og styrker. Metodens begrensninger kan være at det blir to for spesifikke perioder og at innfallsvinkelen på sakene kan bli for generell. Ved å fokusere på to bestemte perioder vil oppgaven få en naturlig avgrensning, men det kan også føre til at en del viktige hendelser og aspekter bli utelatt. Oppgaven har blant annet valgt å gjøre en metodisk tilpasning ved å inkludere en magasinreportasje som ble utgitt tidlig i desember 2001, fordi den var svært relevant for oppgavens problemstilling. Materialet som er undersøkt kan kritiseres for å være for generelt og ha en for bred innfallsvinkel. Samtidig er utvelgelsen spesifisert etter bestemte tema som i seg selv vil føre til en naturlig avgrensning av aktuelt materiale. Metodens styrker ligger i mulighetene for å sammenligne dekningen fra to ulike tidsperioder. Dette gjør det mulig å se hvordan dekningen har forandret seg, hva som skiller sakene fra hverandre og hvordan de gjenspeiler tiden de ble skrevet i. Oppgaven vil bidra til forskning innenfor dette området ved å se nærmere på hvordan media dekket forholdene for afghanske kvinner i 2021, noe som er lite dokumentert i tidligere forskning. I tillegg, ved å utforske tre ulike nyhetsmagasiner, vil oppgaven være godt forankret i et bredt utvalg av primærkilder og ha et godt fundament for sammenligning og drøfting.

3.3 Tidligere forskning/historiografi

Forskning på muslimske og afghanske kvinners forhold og stilling er godt dokumentert, og forskningen på feltet presenterer mange ulike vinklinger. Historiografien tar for seg tidligere forskning på kvinners stilling og mediedekningen etter 2001, i tillegg til å presentere mer

generell forskning på kvinners posisjon i samfunnet og hvilke faktorer som påvirker denne. Historiografien vil bli utledet og diskutert i neste kapittel. Oppgaven vil også støtte seg på annen forskning som presenterer mange av de samme konklusjonene, men fra noen andre vinklinger.¹⁶ De vil ikke bli presentert detaljert her grunnet oppgavens størrelse.

4.0 Historiografi

4.1 Afghanske kvinner og media

I artikkelen *Unveiling imperialism: media, gender and the war of Afghanistan* fra 2005, argumenterer forfatterne med at mediedekningen av kvinners rolle i Afghanistan var minimal før de ble retorisk nyttige for de amerikanske myndighetene.¹⁷ Den økte oppmerksomheten kom som en konsekvens av et ønske om økt internasjonal støtte for invasjonen av Afghanistan etter terrorangrepene 11. september 2001. Artikkelen tar også for seg USA sine interesser i Afghanistan i en historisk kontekst og argumenterer med at USA sine økonomiske interesser i landet var viktigere enn å stoppe fremveksten til Taliban på midten av 1990-tallet.¹⁸

Hoveddelen i artikkelen omfatter en studie av en rekke medier som blir kritisert for å være for sentrert rundt kvinner i byene, og for å ha en smal dekning av kvinners forhold.

Mediedekningen blir også kritisert for å mangle kulturell og historisk kontekst, samt hvordan amerikansk utenrikspolitikk har bidratt til at fundamentalistiske grupper oppsto i Afghanistan. Artikkelen konkluderer med at den økte mediedekning av de afghanske kvinnens forhold og posisjon etter 11. september hadde som mål å rettferdiggjøre USA sin invasjon av Afghanistan.¹⁹

I artikkelen *Do Muslim Women Really Need Saving?* reflekterer antropologen Lila Abu-Lughod rundt kulturell relativisme og andregjøring som en følge av vestlig påvirkning i Afghanistan.²⁰ Hovedargumentet til forfatteren er at det er problematisk å karakterisere de afghanske kvinnene som noen som trenger å bli «reddet».²¹ Artikkelen utforsker faren ved å redefinere den afghanske kulturen, og sammenligner diskursen i media etter invasjonen med tidligere koloni- og misjonsretorikk mot muslimske kvinner. Videre fokuserer artikkelen på den mangelfulle historiske forståelsen av burkaen i vestlig media, og stiller spørsmålsteget

¹⁶ Abu-Lughod 2013, Berry 2003, Farhoumand-Sims 2007, Tabassum 2017 & Uwe et al. 2019

¹⁷ Stabile & Kumar 2005

¹⁸ Stabile & Kumar 2005: 769

¹⁹ Stabile & Kumar 2005: 779

²⁰ Abu-Lughod 2002: 783-790

²¹ Abu-Lughod 2002: 788

med hva målsetningen til den amerikanske regjeringen var for kvinnene i Afghanistan. Forfatteren argumenterer for at vi må sette pris på ulikhetene blant kvinner i verden og at deres virkelighet er skapt som en følge av ulik historie, kultur og ønsker.²² Det pågående prosjektet med å redde kvinnene i Afghanistan avhenger av og styrker en oppfatning om vestens overlegenhet, en arroganse forfatteren mener må utfordres. Artikkelen konkluderer med at vi først må forstå at feministisk kolonialisme og misjonsarbeid tilhører fortiden. Det viktigste arbeidet ligger i å kritisk utforske behovene for afghanske kvinner, sett i lys av den historiske og kulturelle konteksten.²³

Nyere forskning på samme tema, kommer også til mange av de samme konklusjonene. Artikkelen *Images of oppression* fra 2015, analyserer og sammenligner mediedekningen i *Time Magazine* og *Newsweek* over en tiårsperiode fra 2001.²⁴ Artikkelen argumenterer for at deknningen av afghanske kvinner fokuserer på de som bor i de største byene, og at lite av journalistikken utforsker kvinner som bor i rurale områder. Nyhetsdeknningen blir analysert ved å undersøke hvilke «rammer» de ulike sakene kommer innenfor, og i hvilken grad deknningen støtter opp om utenrikspolitikken til USA i Afghanistan. Artikkelen argumenterer for at en «elitedrevet mediamodell» viser en sammenheng mellom mediedekningen og målsetningen til en stat i utenrikspolitiske konflikter og at afghanske kvinner ble objektivisert innenfor disse for å øke støtten og oppslutningen for krigen mot terror.²⁵ Funnene i artikkelen indikerer at både *Time Magazine* og *Newsweek* bruker stereotypier for å beskrive situasjonen til de afghanske kvinnene, hvor frigjøringen av burkaen får størst medieoppmærksomhet.²⁶

4.2 Forskning på kvinners stilling i Afghanistan

I boken *Afghan women: Identity and invasion* deler forfatteren fortellinger fra afghanske kvinner som lever under og aktivt arbeider mot lokal og internasjonal undertrykkelse.²⁷ Det argumenteres videre for at kjønnsrelasjonene er bestemt av sosioøkonomiske, juridiske, religiøse og kulturelle faktorer. Forfatteren vektlegger at menn er utsatt for mange av de samme forholdene og at mange menn i landet har kjempet med og for de afghanske kvinnene. Grunnet langvarige invasjoner og kriger argumenteres det for at kvinner og menn var mer

²² Abu-Lughod 2002: 787

²³ Abu-Lughod 2002: 790

²⁴ Rasul & McDowell 2015: 21-37

²⁵ Rasul & McDowell 2015: 24, 34

²⁶ Rasul & McDowell 2015: 32

²⁷ Elaheh 2007: 21

motiverte for å arbeide for lokalsamfunnet under Taliban enn under den amerikanske invasjonen.²⁸ Den pågående amerikanske invasjonen førte også til at kvinnene i Afghanistan måtte kjempe mot det allerede etablerte systemet, samt forsvare sin egen identitet og interesser fra vestlig påvirkning.²⁹ Forfatteren konkluderer med at den afghanske staten har imperialistiske interesser som overskygger behovene til befolkningen, noe som har ført til at afghanerne har mistet troen på egen regjering. I tillegg presiseres det at kun gjennom å lytte til afghanske kvinner og menn kan vi forstå deres utfordringer og behov knyttet til identitet, rettigheter og annerkjennelse.³⁰

Boken *Land of the Unconquerable: The Lives of Contemporary Afghan Women*, argumenterer for at en bærekraftig sikkerhet og utvikling i Afghanistan må omfatte en bedring i kvinners rettigheter. Dette kan oppnås hvis menn og kvinner blir inkludert og har lik innflytelse i de grunnleggende beslutningsprosessene i landet.³¹ Det presenteres historiske analyser av kvinner og deres kamp for frigjøring i Afghanistan, som indikerer at kvinnene har gjort motstand og kjempet for sine rettigheter helt tilbake til det tiende århundre. Boken argumenterer for at etter Talibans fall har ikke den afghanske regjeringen fremmet kvinners interesser og utdyper dette med at svært få kvinner får mulighet, eller har tilgang til utdanning, og at det ikke har blitt noen bedring i deres sosiale forhold. Dette blir eksemplifisert med at mellom 25 til 30 prosent av de afghanske kvinnene blir utsatt for fysiske, psykiske eller seksuelle overgrep og at opp mot 70 til 80 prosent av kvinnene har fått arrangert et bryllup eller blitt tvangsgiftet.³² Videre undersøker boken livet for kvinner på landsbygda, kritikk av vestlig media og deres søkelys på burkaen, helseutfordringene i landet samt analyser av kvinners evne til kamp for innflytelse og selvbestemmelse. Det konkluderes med at nøkkelen for utvikling og en varig fred i Afghanistan vil være å støtte opp om landets ungdom og legge forholdene til rette for at alle kan få utdanne seg.³³

En av de nyere artiklene på feltet, *The Pull to the Liberal Public: Gender, Orientalism, and Peace Building in Afghanistan*, går i dybden på hvordan vi forstår kjønnsrelasjoner og kjønnsrelatert vold.³⁴ Forfatteren kritiserer arbeidet som er gjort for å bedre kvinners

²⁸ Elaheh 2007: 37

²⁹ Elaheh 2007: 77

³⁰ Elaheh 2007: 142

³¹ Jennifer & Ashraf 2011

³² Jalal et al. 2011: 130-132

³³ Jennifer & Ashraf 2011: 358

³⁴ Chishti 2020: 581-603

rettigheter i Afghanistan og argumenterer for at faktorer som krig, vestlig imperialisme, utenlandsk og nasjonal militarisme og strukturell fattigdom blir ignorert.³⁵ Disse faktorene kan føre til motsetninger innad i Afghanistan, hvor kvinner som deltar i det offentlige rom kan bli sett på som en legitimering av imperialistiske målsetninger for det afghanske samfunnet og derfor oppleves som et svik mot nasjonen.³⁶ På bakgrunn av dette har det oppstått et «liberal-Orientalist bias» som har hindret fremveksten av en mer fleksibel og inkluderende ramme for utvikling av kvinners rettigheter. Derfor har rammeverket som har blitt skapt ført til et ønske om frigjøring basert på vestlige premisser og standarder, en såkalt imperialistisk agenda, og derfor oversett hvordan mesteparten av afghanske kvinner lever og bor. For å bedre de sosiale forholdene må afghanske kvinner og menn inkluderes i debatten, og tiltakene må ta hensyn til landets kulturelle, historiske, religiøse og politiske arv.³⁷

4.3 Vurdering av tidligere forskning

Funnene i disse ulike forskningsartiklene og bøkene tyder på at forholdene for afghanske kvinner ikke har blitt bedre i perioden 2001-2021. Forskningen kritiserer mediene for å ha en for snever dekning, både i representasjon av afghanske kvinner og i hvilke momenter som kan indikere en bedring i kvinners stilling. Oppgaven støtter også forskningens syn på forholdet mellom media og amerikansk utenrikspolitikk, hvor funnene tydelig indikerer en sammenheng mellom disse instansene i hvilke saker som blir dekket. Funnene samsvarer også med det empiriske materialet undersøkt i denne oppgaven. Likevel vil jeg sette et kritisk lys på artikkelen *Unveiling imperialism: media, gender and the war of Afghanistan* som gir USA for mye av skylden for undertrykkelsen av kvinner. Artikkelen argumenter for at undertrykkelsen av kvinner er et produkt av USA og andre nasjoners påvirkning i landet.³⁸ Selv om vestlig påvirkning har vært med å prege utviklingen i Afghanistan, på godt og vondt, viser også forskning at afghanske kvinner har kjempet for sine rettigheter i århundrer.³⁹

Forskningen kan også kritiseres for å legge for liten vekt på den positive ved utviklingen etter den amerikanske invasjonen i 2001, en periode som var preget av økonomisk oppgang, tilgang til utdanning for kvinner, flere sosiale reformer samt en demokratisk valgt regjering.

³⁵ Chishti 2020: 582

³⁶ Chishti 2020: 582

³⁷ Chishti 2020: 599-600

³⁸ Stabile & Kumar 2005: 769

³⁹ Elaheh 2007: 141 & Brodsky 2011: 74

Likevel vil oppgaven argumentere for at mangelen på stabilitet, økonomisk vekst og korrupsjon hindret mulighetene for utdanning og politisk fremgang i landet. Oppgaven støtter også kritikken mot de sosiale reformene for kvinner som manglet forståelse av de komplekse kulturelle og historiske tradisjonene i Afghanistan. Ønsket om å bedre forholdene for de afghanske kvinnene samsvarte ikke med behovene som de fleste hadde. Det kan argumenteres for at kvinner av en viss sosioøkonomisk status i de store byene fikk det bedre etter den amerikanske invasjonen. Likevel tyder funnene i tidligere forskning på at fremgangen stagnerte og at for majoriteten av de afghanske kvinnene ble det ingen bedring i perioden. Dette er en konklusjon denne oppgaven støtter og vil underbygge.

5.0 Framlegging og drøfting av empirisk forskningsmateriale

5.1 Symbolismen rundt burkaen og mediedekningen i 2001

Som en følge av den amerikanske invasjonen i 2001 ble burkaen selve symbolet på afghanske kvinners undertrykkelse av Taliban.⁴⁰ Dette kommer tydelig til uttrykk i de ulike mediene. Et funn i analysen er at antall saker som omhandler burkaen økte betraktelig etter Laura Bush sin tale til nasjonen og etter at de afghanske og amerikanske styrkene tok over Kabul rundt midten av november 2001. Den 26 november publiserte *Time Magazine* artiklene «Hello, Sunshine» og «Blood and Joy» hvor frigjøringen av burkaen markerte amerikanernes suksess i Afghanistan.⁴¹ Bildeartikkelen «Hello, Sunshine» viser hvordan kvinner går ut i gatene uten å bruke burkaen, hvor bildeteksten forteller at «A young woman in Kabul takes advantage of the sudden opportunity to move about unveiled ... Now those who stuck with the traditional costume did so by choice».⁴² Burkaen blir brukt som et symbol på frigjøring av kvinnene, og presenterer en kontrast mellom de som er relativt frie og de som fortsatt er «undertrykte». Dette blir ytterligere forsterket i artikkelen «Blood and Joy» fra samme utgave, hvor forfatteren skriver at ««it was the greatest pageant of mass liberation since the fight for suffrage», og at kvinner endelig kunne «emerged from the dark cellars of house arrest».⁴³ I en slik fremstilling blir USA en slags helt som fører de afghanske kvinnene ut fra mørket og inn i lyset noe som blir tydeliggjort i avslutningen av artikkelen hvor forfatteren argumenterer at

⁴⁰ Abu-Lughod 2002: 785

⁴¹ Behakis 2001, Gibbs 2001

⁴² Behakis 2001

⁴³ Gibbs 2001

dette var «a reminder of reasons the war was worth fighting beyond those of basic self-defense». ⁴⁴

Rundt samme tidspunkt hadde også *Newsweek* lignende oppslag med mange av de samme virkemidlene og begrunnelsene. Dette blir blant annet eksemplifisert i «Now I see the sunlight», hvor kvinnene feirer friheten ved å være ute i gatene og tar av seg burkaen. ⁴⁵ Lignende scener blir det også rapportert om i artikkelen «Please don't forget us», hvor artikkelen uttrykker at «inside Kabul some Afghan women have removed their burqas, and can freely feel the sun on their faces for the first time in years». ⁴⁶ «Now I see the sunlight» forteller også at noen kvinner var avventende – «and wearing their veils» - fordi de var usikre på om Nordalliansen ville få etablert kontroll i Kabul, og om de virkelig ønsket å frigjøre kvinnene. ⁴⁷ Det kan virke som at hvor frigjorte kvinnene i Kabul er avhenger om de går med burka eller ikke. I tillegg forteller dette noe om forholdet til de afghanske kvinnene og den amerikansk støttede Nordalliansen som styrte landet etter Sovjetunionen og frem til Taliban tok over i 1996. Nordalliansen har også en forhistorie med å undertrykke kvinner så det var dermed ikke åpenbart at alt ville bli bedre så lenge Taliban ikke var ved makten. ⁴⁸

Funnene i disse artiklene fra *Time Magazine* og *Newsweek* kan derfor indikere at kvinners stilling for de som bor i byene, ble bedre i perioden etter invasjonen til USA. I tillegg ble deknningen av bruk av burka, og frigjøringen av den, et symbol på kampen for kvinners rettigheter og regimeskiftet i Afghanistan. Invasjonen har gitt kvinner en form for myndighet i hva de ønsker å ha på seg, og muligheten til å bevege seg ut i gatene. Som en følge av dette kan det derfor argumenteres for at den første perioden etter USA sin invasjon var suksessfull, og at den uttalte målsetningen om å frigjøre de afghanske kvinnene stemte. ⁴⁹ Dette er imidlertid avhengig av at burkaen var en hindring for kvinners utvikling i samfunnet, en påstand som både mangler historiske dekning, men som også representerer en feiltolkning av statusen til burkaen.

⁴⁴ Gibbs 2001

⁴⁵ Liu 2001

⁴⁶ Liu et al. 2001

⁴⁷ Liu 2001

⁴⁸ Farhoumand-Sims 2007: 657

⁴⁹ Bush 2010: 202

Artikkelen «Looking Behind the Burqa» utgitt i *Time Magazine*, presenterer en annen vinkling på burkaens betydning og kvinners stilling.⁵⁰ Artikkelen har sett på stammer fra Kandharprovinsen sør i Afghanistan, hvor få kvinner går med burka. For noen av de lokale stammene er det «... their custom to go unveiled».⁵¹ Forfatteren argumenterer også at Taliban i hovedsak holder til i byene, og at de mer rurale kvinnene stort sett får være i fred. Videre utdyper forfatteren at kvinner han har vært i kontakt med tar ansvar i flyktningleirene, at de snakker til andre menn enn sine nærmeste og at de ikke er redde for å vise ansiktet sitt, «Afghan women never struck me as submissive».⁵²

Først og fremst forteller denne artikkelen noe om de regionale forskjellene ved bruk av burkaen. Historisk sett var burkaen et plagg brukt av kvinner som tilhørte Pashtun-klanen, og det har lenge vært en vanlig tradisjon blant kvinner i Sentral-Asia.⁵³ Praksisen med bruk av burka var et symbol på kvinners ydmykhet og respekt, i tillegg til å gi kvinner mulighet til å gå ut i offentligheten uten å vanære religiøse eller kulturelle forventninger.⁵⁴ Det var ikke Taliban som oppfant burkaen, men de innførte et religiøst påbud av den. Derfor kan man heller ikke kreve eller forvente at de som gikk med burka før Taliban, nå skal ønske å ta den av seg som en følge av den amerikanske invasjonen.⁵⁵ På bakgrunn av dette vil det være naturlig at i områder hvor burkaen ikke er et tradisjonelt plagg, vil den heller ikke bli brukt. Det er mulig å argumentere for at kvinner ikke skal behøve å dekke seg til for å være trygge i det offentlige rom, men et slik argument mangler også forståelse for hvordan burkaen nettopp gir trygghet, respekt og anerkjennelse for mange kvinner.⁵⁶ Vestens tanker og ideer rundt hvordan kvinner skal gå kledd i samfunnet er også preget av tradisjoner og forventninger. Frigjøringen av burkaen markerer et skille, men ikke nødvendigvis et skille for en forbedring i kvinners stilling og posisjon.

Dette blir det også argumentert for i en artikkel utgitt i *Time Magazine* 3. desember 2001. I artikkelen «About Face», argumenterer forfatteren at «the burqa is the least of their concerns».⁵⁷ Videre intervjuer artikkelen Doktor Rahima Zafar Staniczai, daværende leder

⁵⁰ McGirk 2001 og Lacayo et al. 2001

⁵¹ McGirk 2001

⁵² McGirk 2001

⁵³ Tabassum 2017: 46

⁵⁴ Tabassum 2017: 46

⁵⁵ Elaheh 2007: 38

⁵⁶ Abu-Lughod 2002: 785

⁵⁷ Lacayo et al. 2001

for et kvinnesykehus i Kabul, som forteller at «What women wear is a secondary issue... first we need peace. Then we need central government. Then we need education. After all that, we will be in a position to make a decision on the burka.».⁵⁸ Frigjøringen av burkaen bør derfor ikke være det som vektlegges i kampen for kvinners rettigheter i Afghanistan, isteden bør det utvikles konkrete planer for hvordan man kan stabilisere situasjonen i landet. Det at kvinner skal få velge selv hva de vil gå i, uten å kunne bli straffet for det, er en viktig frihet. Likevel, for å bedre kvinners stilling i Afghanistan var det viktigere for de å komme ut i jobb, i samfunnet og få mulighet til å bidra gjenoppbygningen av landet.

5.1.1 Sammenligning av mediedekning 2001 og 2021

Mediedekningen i 2001 viser at diskursen rundt burkaen var fremtredende. Dette kan vi først og fremst se i tittelen på de ulike artiklene fra *Time Magazine* og *Newsweek*, hvor de aller fleste enten inneholder ordet burka eller et ordspill tilknyttet den. Burkaen var også helt sentral i debatten for kvinners rettigheter og frigjøring. Et annet interessant funn er at *The Economist* ikke har en eneste sak i november 2001 hvor burkaen blir fremhevet. Den blir nevnt i en bisetning, for å beskrive gledesscenene fra Kabul, men ingen saker vektlegger burkaen for å belyse kvinners stilling. Bakgrunnen for de redaksjonelle valgene hos de tre nyhetsmagasinene kan ha mange ulike forklaringer.

En mulig forklaring kan være at de amerikanske magasinene (*Time Magazine* og *Newsweek*) i større grad enn britiske *The Economist*, ønsket å forme saker som støttet den amerikanske invasjonen. Tidligere forskning har vist at amerikansk media har en tendens til å støtte opp om amerikanske utenrikspolitiske tiltak i ulike områder av verden, særlig under kriser.⁵⁹ Det er imidlertid viktig å påpeke at Storbritannia også var svært delaktige i invasjonen av Afghanistan. Likevel kan det tyde på at burkaen ble brukt som et symbol for å fremme kampen for kvinners rettigheter og dermed vise frem en humanitær side av invasjonen, noe som igjen kan bidra til økt oppslutning og støtte til krigen mot terror.⁶⁰ Dekningen samsvarer også med mediekampanjen fra den amerikanske regjeringen, presentert ved Laura Bush og granskningen til State Department. Det er uansett mulig å konkludere med at perioden sett under ett inneholdt flest saker om burka for å beskrive kvinners situasjon i Afghanistan.

⁵⁸ Lacayo et al. 2001

⁵⁹ Rasul & McDowell 2015: 23-24

⁶⁰ Farhoumand-Sims 2007: 650

Hvis vi ser på mediedekningen i september 2021, er det store forskjeller i resultatene. Hvor burkaen var sentral i mediebildet i november 2001, er den nærmest fraværende i september 2021. Dette kan indikere at det ikke lenger er et behov for å symbolisere frigjøringen av kvinnene og at media i mindre grad ønsket å fremme saker for å støtte oppslutning rundt krigen i Afghanistan. Generelt sett er deknningen i 2021 preget av frykten for hva som kommer til å skje med kvinnene i Afghanistan, og at «, those who remain in Afghanistan brace for an uncertain future, waiting to discover what they have lost». ⁶¹ Nyhetsmediene fryktet blant annet at kvinners mulighet til utdanning, arbeid og det å delta i den offentlige sfæren kunne forsvinne som en følge av Taliban sin gjenerobring. ⁶² Noen saker nevner burkaen i 2021, men kun i forbindelse med å beskrive hvordan forholdene var under Taliban før den amerikanske invasjonen i 2001. ⁶³ Likevel blir ikke et eventuelt nytt påbud nevnt som en frykt for hva de afghanske kvinnene kan miste. I motsetning til i 2001, har ikke burkaen en sentral del i diskusjonen om hva som er viktig for kvinners stilling og rolle i det afghanske samfunnet. Søkelyset på, og betydningen av, burkaen kan derfor sies å være minimal i deknningen av kvinner i Afghanistan i 2021. Dette kan tyde på at nyhetsbildet har endret seg, det er en annerledes situasjon i Afghanistan og det har blitt et endret fokus på hva som er viktig for kvinners stilling.

5.1.2 Burkaens betydning for kvinners stilling

Som en følge av funnene i primærkildene er det mulig å argumentere for at burkaen fikk for stor oppmerksomhet i mediedekningen av kvinners stilling og situasjon i november 2001. Først og fremst ser vi dette ved å sammenligne deknningen i de to periodene. Med tanke på at burkaen ikke blir nevnt som viktig for kvinners stilling i 2021, er det mulig å si at burkaen ikke var et sentralt aspekt i bedringen av kvinners rettigheter i perioden 2001 til 2021. Selv om deknningen i 2001 bruker burkaen som et symbol på frigjørelse, mangler flere av sakene viktig historisk og kulturell kontekst. I tillegg vil ikke frigjøringen av burkaen være generaliserbar, fordi nyhetsdeknningen i hovedsak omhandler kvinner i byene.

Derimot kan man argumentere for at burkaen bidro til å forbedre forholdene for kvinner av en viss sosioøkonomisk klasse i Kabul. For disse kvinnene vil frigjøringen av den markere et

⁶¹ Nader et al. 2021: 24

⁶² Nader et al. 2021, Why nations that fail women fail 2021, Cagnassola 2021 & The Taliban get down to the tedious business of running a country 2021

⁶³ Nader et al. 2021: 24

skille med Taliban og gi noe av friheten tilbake. Likevel vil ikke dette gjenspeile realiteten for kvinner i andre og mer rurale områder av Afghanistan, hvor burkaen enten er et tradisjonsrikt klesplagg eller i områder hvor den ikke er det. Mange kvinner i Afghanistan vil oppnå respekt og føle seg selvstendig ved å bruke burka eller tildekke seg i sosiale settinger. At alle kvinner i Afghanistan skal ønske å gå uten burka, fordi de fikk muligheten til det, kan karakteriseres som en feiltolkning av vestlige medier og gjenspeiler vestens tanker og holdninger. Burkaen ble et tydelig symbol på frigjøringen av kvinner, men som analysen viser ga det ikke store resultater i bedringen av kvinners posisjon i samfunnet. Derimot tyder det på at symbolismen rundt burkaen ble fremmet i nyhetsdekningen i 2001 for å øke oppslutningen for invasjonen og gi krigen mot terror en moralsk tilnærming. På bakgrunn av dette vil denne oppgaven argumentere at frigjøringen av burkaen i seg selv ikke bidro til å bedre kvinners stilling i Afghanistan i perioden 2001-2021.

5.2 Utdanning

Under Taliban ble jenter og kvinner nektet retten til skolegang og utdanning, noe som førte til kraftig kritikk fra internasjonale organisasjoner og feministiske grupperinger.⁶⁴ Selv om media fokuserte mye på frigjøringen av burkaen, fikk også kvinners rett til utdanning stor oppmerksomhet. Tidligere forskning har også vist at høyere aksept for likestilling mellom kjønn korrelerer med et høyere utdanningsnivå.⁶⁵ Under Taliban ble det igangsatt hemmelig undervisning i regi av tidligere lærere, hvor blant annet jenter skjulte blyanter og lærebøker under burkaene i frykt for å bli tatt. Tidligere forskning argumenterer for at utdanning var «at the heart of women`s struggle», og noe som førte kvinnene sammen og styrket samholdet.⁶⁶ Utdanning var derfor viktig for kvinner både før, under og etter Taliban. Kvinners muligheter til å gå på skole og utdanne seg er en essensiell del av kvinners rettigheter og det er ingen tvil om at det er et sentralt aspekt i bedringen av kvinners stilling.

Mediedekningen i 2001 besto i all hovedsak av hvordan kvinner har mistet tilgang til utdanning og mulige tiltak for å bedre dette. Dette kommer tydelig til syne i innlegget til tidligere førstedame og presidentkandidat Hillary Clinton, publisert i *Time Magazine* 24. november. I artikkelen «New Hope For Afghanistan`s women» argumenterer Clinton for at kampen for kvinners frihet og menneskerettigheter kan hindre nye terrorangrep i fremtiden,

⁶⁴ Farhoumand -Sims 2007: 642-643

⁶⁵ Bhari 2014: 170

⁶⁶ Elaheh 2007: 33

og at kvinner må få en sentral posisjon i gjenoppbygging av landet.⁶⁷ Clinton argumenterer for at USA har en viktig jobb som frigjører og at de ikke bare kan slippe bomber og «depart with our best wishes». Derfor mener Clinton at Kongressen må få igjennom et lovforslag som skal sikre utdanning for befolkningen og bistand til helsesektoren, samtidig som regjeringen må legge til rette for et fritt og demokratisk Afghanistan. Før 1996 var nesten halvparten av alle doktorer, universitetsstudenter og lærere i Kabul kvinner. På bakgrunn av dette legger Clinton stor vekt på å fremme kvinners stilling i samfunnet, hvor utdanning vil stå helt sentralt i å styrke kvinners rettigheter i Afghanistan.⁶⁸ Artikkelen gir derfor et insentiv til hvordan kvinner i Afghanistan kan få det bedre, viktigheten av utdanning samt perspektiver på USA sin rolle.

Som tidligere nevnt ble utdanning trukket frem av Doktor Rahima Zafar Staniczai som ett av tre sentrale aspekter for å bedre kvinnenenes posisjon i samfunnet, i artikkelen «About face» utgitt i *Time Magazine*.⁶⁹ Forfatteren argumenterer for at Taliban sine restriksjoner på kvinners mulighet til utdanning og arbeid gikk ut over begge kjønn, fordi nesten 70 prosent av alle afghanske lærere var kvinner før Taliban regjerte. Artikkelen forteller at en rapport fra FN anslår at kun 7 prosent av jentene hadde tilgang til skolegang, mot nesten halvparten av guttene. At nesten samtlige kvinner ble nektet utdanning blir derfor nevnt som en av de verste konsekvensene av de strenge religiøse lovene Taliban innførte. Forfatteren kommer også med en påstand om at bedring i kvinners rettigheter er en prosess som er «...likely to be slow, particularly outside the educated elites of Kabul» noe som gir uttrykk for hvor vanskelig det kan bli å etablere og gi tilgang til utdanning for kvinner i alle områder av Afghanistan. Artikkelen viser likevel hvorfor utdanning vil være et helt sentralt aspekt i bedringen av kvinners stilling i Afghanistan.⁷⁰

Den samme konklusjonen blir også presentert i artikler fra både *Newsweek* og *The Economist*. I artikkelen «The Bushies unveil the women`s issue» utgitt 26. November 2001 i *Newsweek*, blir også retten til utdanning presentert som et svært viktig tiltak for å bedre situasjonen i Afghanistan.⁷¹ Senator Barbara Boxer uttaler i artikkelen at det er viktig at de afghanske kvinnene ikke blir sett på som «victims, but as leaders», hvor representasjon i regjering og

⁶⁷ Clinton 2001

⁶⁸ Clinton 2001

⁶⁹ Lacayo et al. 2001 (se også 3.1)

⁷⁰ Lacayo et al. 2001

⁷¹ Brant 2001

utdanning ble trukket fram som områder de kan bidra og være ledende.⁷² *The Economist* rapporterer også at kvinner i både Herat og Kabul håper på en bedre fremtid, og at skolene snart åpner igjen.⁷³

5.2.1 Funn og sammenligning av mediedekningen i 2001 og 2021

Funnene i mediedekning fra 2001 tyder på at de tre nyhetsmediene var samstemte i sin dekning av kvinners rett til utdanning. Utdanning var noe Taliban hadde tatt fra kvinnene og det ville være et viktig aspekt å få på plass i gjenoppbyggingen av Afghanistan. Noen av artiklene kommer med tiltak for å bedre kvinners stilling og mulighet til utdanning, blant annet ved å la kvinner være med på å gjenoppbygge landet, samt at kvinner får plass i regjeringen. Likevel blir det presentert svært få konkrete tiltak på hvordan det skal legges til rette for utdanning av kvinner. Dekningen er også i denne sammenhengen sentralisert rundt de største byene og forteller veldig lite om hvordan utdanning påvirker kvinnene i rurale områder av Afghanistan.

Sammenligner vi dekningen i 2001 og i 2021, kan det tyde på at utdanning for kvinner forandret seg til det bedre i perioden. I artikkelen «Why nations that fail women fail» utgitt i *The Economist* 11. September 2021, fortelles det at registrerte jenter i grunnskolen gikk fra 0 prosent til over 80 prosent i perioden.⁷⁴ Videre utdyper artikkelen hvorfor det er viktig å oppnå likestilling mellom kjønnene, og at utdanning for alle vil være essensielt for dette. En artikkel utgitt 13. september i *Time Magazine* forteller at med Taliban tilbake til makten venter mange spent på å «discover what they have lost.»⁷⁵ Artikkelen nevner blant annet at kvinne har fylt universitetene og deltatt i nesten alle aspekter av den sosiale sfæren. Dette er de nå redde for at skal gå tapt. Likevel er det et snev av optimisme, for mange av de afghanske ungdommene har vokst opp uten Taliban og ønsker ikke at de skal få etablert makt.⁷⁶ Dette er også ungdommer med skolegang, som vet hva de kan miste. Kvinner med utdanning blir også trukket fram som viktige i kampen mot det fundamentalistiske regimet. Det var en markant økning i antall jenter som fikk tilgang til å gå på barneskole samt at mange kvinner også fikk mulighet til å ta en utdanning. Funnene i perioden indikerer at

⁷² Brant 2001

⁷³ Now for an equally hard part 2001 & Sharing power is hard to do 2001

⁷⁴ Why nations that fail women fail 2021

⁷⁵ Nader et al. 2021: 24

⁷⁶ Nader et al. 2021: 27

utdanningsmulighetene ble bedre for kvinner, noe som kan tyde på at kvinners stilling ble styrket.

5.2.2 Utdanning og kvinners stilling

Likevel vil det være mulig å argumentere mot en slik konklusjon. Verdensbanken konkluderte i 2005 med at «insufficient service provision in rapidly growing cities, inability to afford school expenses and lack of safety and security deter school attendance».⁷⁷

Utdanningstilbudet klarte ikke å holde tritt med befolkningsveksten og gjenoppbyggingen av landet, noe som førte til at mange ikke fikk mulighet til å gå på skolen grunnet manglende tilrettelegging fra regjeringen. Amnesty International kom også med en rapport som argumenterte for at USA ikke har lyktes med å etablere sikkerhet, mat, helsehjelp og utdanning for afghanske kvinner.⁷⁸ Dette tyder på at selv om flere jenter fikk mulighet til å gå på skole ble fortsatt svært mange holdt utenfor, spesielt grunnet utrygge forhold.

Mediedekningen tar heller ikke for seg utfordringene knyttet til utdanning for afghanske flyktninger og kvinner i rurale områder.⁷⁹ Dette indikerer at det fortsatt kreves arbeid for å gi alle kvinner og menn lik mulighet til utdanning i Afghanistan. Nyere forskning viser at så mange som 4 millioner barn fortsatt venter på skoleplass, og at nærmere 2000 skolebygninger ikke er ferdigstilt.⁸⁰ Forskning på utdanning til kvinner i Kandaharprovinsen tyder på at utdanningssystemet har forbedret seg minimalt i perioden.⁸¹ Så selv om mulighetene for utdanning for mange kvinner i Afghanistan har blitt bedre, fører mangelen på sikkerhet og økonomi til at ikke alle har de samme mulighetene.

På tross av dette er det mye som tyder på at utdanningsmulighetene for kvinner i Afghanistan, på et generelt grunnlag, har blitt bedre i perioden 2001-2021. Dette kommer, som vi har sett, tydelig frem i studien av primærkildene, og blir også støttet av annen forskning. Likevel skulle det bare mangle at flere jenter og kvinner fikk mulighet til utdanning, med tanke på at det ikke var noen som fikk det under Taliban. Utdanning har også vært prioritert av internasjonale organisasjoner og myndigheter, og det er blitt gjort flere fremskritt. Samtidig tyder det på at tiltakene ikke har vært effektive nok, siden veldig mange fortsatt venter på

⁷⁷ Elaheh 2007: 65

⁷⁸ Rasul & McDowell 2015: 23

⁷⁹ Uwe et al. 2019: 16

⁸⁰ Noor 2019: 302

⁸¹ Nashir-Steck 2019: 251

skoleplass og kapasiteten på skolene er sprengt. Det er derimot mulig å argumentere for at bedringen i utdanningstilbudet har ført til en bedret stilling for kvinnene i perioden, noe som kan eksemplifiseres ved å se på motstanden fra unge kvinner og menn mot Taliban sin gjenkomst i 2021. Jeg vil derfor argumentere for at bedringen i utdanningstilbudet har endret kvinners stilling i samfunnet, men at mangelen på sikkerhet, økonomi og kapasitet gjør at det ikke har blitt bedre for alle.

5.3 Ekteskap

Ifølge Islamsk lov må kvinner samtykke til et ekteskap, de kan ikke bli tvunget til å gifte seg med andre hvis de ikke ønsker det. Kvinner har også mulighet til å annullere ekteskapet når de har nådd myndighetsalder.⁸² Etter den amerikanske invasjonen i 2001 innførte den nyvalgte demokratiske regjeringen i Afghanistan et forbud mot tvangsekteskap i landet.⁸³ Likevel er fortsatt tvangsekteskap og arrangert ekteskap en vanlig praksis i Afghanistan. Utforming av ekteskap er etablert av patriarkalske normer og regler og er tett knyttet til æreskodekser hvor kvinners ære er tett knyttet til familiens ære.⁸⁴ I tillegg til dette kan ekteskap være av stor økonomisk verdi for en familie, hvor kvinnens brudepris kan være avgjørende for å overleve.⁸⁵ En rapport på ekteskap i Afghanistan fra 2006 viste at 57 % av kvinnene blir giftet bort før lovlig alder på 16 år og at 60-80 % av disse har blitt tvangsgiftet.⁸⁶ Kvinner i Afghanistan har derfor en varierende grad av påvirkning på eget ekteskap, noe hindrer de i å realisere egne ønsker.

Ekteskapspraksisen i Afghanistan baserer seg derfor på komplekse faktorer og forventninger både fra familie, samfunnet og kulturen. Det er viktig å påpeke at ekteskapspraksisen også påvirker gutter og menn i det afghanske samfunnet, hvor de også forventes å følge familiens ønsker. Oppgaven vil derfor ikke argumentere for eller imot den etablerte praksisen, men undersøke hvordan vestlige medier dekker temaet, samt hvordan det kan hindre en bedring i kvinners stilling og posisjon.

⁸² Elaheh 2007: 22

⁸³ Why nations that fail women fail 2021

⁸⁴ Elaheh 2007: 61

⁸⁵ Smith 2011: 171-172

⁸⁶ Brodsky 2011: 75

5.3.1 Mediedekningen av kvinners posisjon i ekteskapet 2001

Den 10. november 2001 publiserte *The Economist* en artikkel kalt «Connubial wrongs», som tar for seg hvordan tvangsekteskap fører til debatt i Storbritannia om multikulturalisme på bekostning av britiske verdier.⁸⁷ Artikkelen forteller en historie om to jenter, bosatt i Bolton, som ble lurt tilbake til hjemlandet for å bli tvangsgiftet til et søskenbarn. Artikkelen kritiserer den britiske regjeringen for å ikke ta avstand fra en slik praksis. Forfatteren bemerker at kritikk mot en slik praksis kan bidra til å stigmatisere muslimer og islamske stater og at det har vært en økt tendens til «cultural supremacism» i tiltak, politikk og i det daglige liv mot muslimer etter terrorangrepet 11. september. Selv om temaet er sensitivt, argumenterer forfatteren for at politikerne ikke har gjort nok. «Liberal societies sometimes have to adjudicate between individual rights on the one hand, and cultural traditions on the other.»⁸⁸ Forfatteren avslutter med at regjeringen i Storbritannia ønsker en debatt «beyond multiculturalism» og heller en debatt om britiske kjerneverdier. Hendelsene i Afghanistan bidrar derfor til en debatt om hvilket standpunkt vestlige nasjoner bør ta til kulturelle forskjeller som går imot våre verdier. Forfatteren er ganske tydelig i sin artikkel på at britiske myndigheter ikke har gjort nok og at man ikke kan akseptere en slik praksis.

Man kan spørre seg om den beste løsningen for å bli kvitt stigmatisering mot muslimer og «kulturell overlegenhet» vil være en debatt om britiske verdier eller om man bør undersøke, lære og forstå andre kulturer. Tidligere forskning argumenterer for at vestlig innflytelse av politikk, økonomi og kultur fører til en større avstand og sterkere motstand hos den afghanske befolkningen.⁸⁹ Det er ikke et problem at internasjonale myndigheter tar avstand fra tvangsgifting og barneekteskap for å styrke kvinner og menn sine personlige rettigheter. Tvert imot er det viktig å problematisere en slik praksis. Problemet oppstår hvis man forventer at vestlige tradisjoner og kultur vil bli tatt imot med åpne armer, fordi det har fungert for oss. Det er ikke gitt at våre vestlige verdier vil sammenfalle med de komplekse sosioøkonomiske forholdene i Afghanistan. Isteden bør søkelyset rettes mot hvordan man kan legge til rette for en utvikling og forandring i kjønnsrelasjoner. Her peker blant annet tidligere forskning på at bedring av økonomisk utvikling og sikkerhet kan være med på å fjerne undertrykkelsen av kvinner.⁹⁰ På denne måten kan internasjonale og vestlige myndigheter bidra til å skape

⁸⁷ Connubial wrongs 2001: 33

⁸⁸ Connubial wrongs 2001: 33

⁸⁹ Elaheh 2007: 133

⁹⁰ Elaheh 2007: 133

forandring i patriarkalske strukturer, som på sikt vil kunne gi kvinner selvbestemmelse i ekteskapet.

I artikkelen «About Face» utgitt 3. desember 2001 i *Time Magazine*, inneholder blant annet intervjuer med kvinner som bor i områder styrt av Nordalliansen og deres forhold til ekteskapet.⁹¹ En av kvinnene uttaler blant annet at «My husband says the Koran tells him he can control his wife however he wants,», og at selv om hun vet at dette ikke stemmer, kan hun ikke gjøre noe med det i frykt for å bli utsatt for vold. Artikkelen argumenterer for at siden Afghanistan tillater polygami vil den andre eller tredje konen, som gjerne er yngre, være mer utsatt for voldtekt og overgrep av andre familiemedlemmer. En av kvinnene forteller at dette skjedde med hennes søster, som ble giftet bort da hun var 14 år til en rik landeier. «It was a good marriage for the family ... But it was not a good marriage for her». Økonomisk gevinst for familien kan derfor bidra til at unge jenter blir giftet bort, noe som kan føre til forferdelige konsekvenser for kvinnene. På denne måten belyser artikkelen hvordan tvangsekteskap og ekteskap med mindreårige jenter kan være svært problematisk, i tillegg til å gi innsikt i brutaliteten som finnes i områder som ikke er styrt av Taliban.

Mediedekning rundt kvinners rettigheter i ekteskapet var generelt liten i perioden. *Newsweek* har noen saker hvor omtale av tvangsekteskap blir brukt for å understreke den brutale realiteten for kvinner i Afghanistan, men ingen saker som utdyper utfordringene.⁹² Noe av grunnen til at deknningen var begrenset rundt dette temaet kan være at det var, og er, sensitivt for muslimer over hele verden. Ekteskapspraksisen og normene i Afghanistan er ikke særegent for landet. Det kan også tenkes at mediene ønsket å rette søkelyset mot de tiltakene Taliban hadde innført og hvordan kvinner ble frigjort fra dette.

5.3.2 Mediedekningen av kvinners posisjon i ekteskapet 2021

Dekningen i september 2021 om kvinners rolle i ekteskapet kan også sies å være relativt begrenset. Likevel har blant annet *Newsweek* en artikkel fra perioden som direkte tar opp konsekvenser av tvangsekteskap og kvinnenes mulighet til å rømme fra disse.⁹³ Artikkelen forteller om 20 kvinner som bor i krisesentre fordi de har flyktet for å unnsnippe vold i hjemmet. Slike krisesentre har blitt satt opp rundt omkring i hele Afghanistan og har vært

⁹¹ Lacayo et al. 2001

⁹² Quindlen 2001: 76

⁹³ Cagnassola 2021

plasser kvinner kan flykte til for å unnsnippe vold og undertrykkelse i hjemmet. Med Taliban tilbake blir slike krisesentre slått hardt ned på og kvinnene har derfor fått valget av Taliban om enten å reise tilbake eller bli satt i fengsel.⁹⁴ Artikkelen påpeker, uavhengig av Talibans styre eller ikke, at «women in Afghanistan’s deeply conservative and often tribal society are often subject to archaic codes of behavior that hold them responsible for the honor of their families».⁹⁵

Først og fremst viser denne artikkelen at selv uten Taliban ved makten har lite forandret seg når det kommer til ekteskap. Artikkelen belyser også hvor sterkt familiære bånd og ære står i det afghanske samfunnet og hvor langt mange strekker seg for å tilfredsstille andre enn seg selv. I tillegg viser artikkelen at kvinners stilling i ekteskapet er langt fra likestilt og fungerer derfor som et eksempel på hvor vanskelig det er å drive nasjonsbygging i et land uten å forstå de komplekse historiske og kulturelle tradisjonene. Selv om ekteskapspraksisen kanskje ikke var et mål for forandring i seg selv for internasjonale myndigheter, gir det et insentiv på hvilke rettigheter kvinner har, og hvor langt man har kommet i prosessen fra 2001 til 2021.

Artikkelen fra *The Economist* «Why nations that fail women fail», som er nevnt tidligere i oppgaven, diskuterer ekteskapet i forbindelse med undertrykkelse av kvinner i ulike samfunn.⁹⁶ Artikkelen argumenterer blant annet for at tvangsekteskap ble forbudt i Afghanistan etter invasjonen i 2001. Som vi har sett var Afghanistan likevel preget av denne praksisen. Videre argumenterer artikkelen at barnebruder har en større sannsynlighet for å droppe ut av skolen, de klarer i mindre grad å stå opp mot voldelig ektemenn, samt at det er en mindre sannsynlighet for at de oppdrar sunne og utdannede barn. I tillegg til dette henviser forfatteren til forskning som sier at tidlig ekteskap for jenter, patrilokale ekteskap, polygami og brudepriser er faktorer som danner en indeks av «pre-modern attitudes to women». Denne indeksen har en høy korrelasjonsgrad med voldelig ustabilitet i et land.⁹⁷ Noe som betyr at forskningen indikerer at ekteskapspraksisen i Afghanistan bidrar til å undertrykke og skape ustabilitet for kvinnene.

⁹⁴ Cagnassola 2021

⁹⁵ Cagnassola 2021

⁹⁶ Why nations that fail women fail 2021

⁹⁷ Why nations that fail women fail 2021

Oppsummert kan vi se at funnene i primærkildene tyder på at kvinners stilling i ekteskapet ikke har blitt bedre i perioden 2001-2021. Reglene, normene og æreskodeksen forbundet med ekteskap gjør det svært vanskelig å forandre. Lite mediedekning på området kan også tyde på at dette var et sensitivt tema for mediene å ta opp. En av grunnene til dette kan være at praksisen er svært vanlig i store deler av verden og at kritikk mot ekteskap i Afghanistan ville vært en kritikk mot «alle». Likevel kan man tyde ut fra primærkildene at en slik ekteskapspraksis består som en følge av mangelen på sosioøkonomiske forbedringer for kvinner i Afghanistan. Denne oppgaven vil argumentere for at ekteskapet, selv på bakgrunn av kulturelle, religiøse, økonomiske og tradisjonelle aspekter, er til stor hindring for å bedre kvinners stilling i Afghanistan. For at kvinners stilling i ekteskapet skal bli styrket må derfor kvinnenenes posisjon innad i familiene bedres, slik at de kan være med å endre og utvikle de etablerte kjønnsrollene i Afghanistan fra deres perspektiv.

5.4 USA sin rolle i kampen for kvinners stilling

Funnene i analysen kan tyde på at mangelen på stabilitet og økonomisk utvikling har hindret en bedring i kvinners stilling. Oppgaven vil argumentere for at en av årsakene til dette var at USA manglet en langvarig og tydelig strategi for invasjonen, og at kampen for kvinners rettigheter ble nedprioritert. Dette er også noe de ulike magasinene vektlegger i sin vurdering av konflikten i Afghanistan i forbindelse med uttrekningen i 2021. Artikkelen «Was «Chaos-istan» Inevitable» utgitt i *Newsweek* 10. september 2021, stempler blant annet Bushregjeringen som desillusjonert fordi de skiftet fra en taktikk om å ta ut Al-Qaida og Taliban til en «ill-formed dream of building democracy».⁹⁸ Hverken president Bush eller Obama ønsket å forplikte seg til en langvarig nasjonsbygging i landet. Obama uttalte i en tale i 2009 at USA ønsket «To disrupt, dismantle and defeat Al-Qaeda» som indikerer at målet for USA i Afghanistan var fortsatt å fjerne terroristnettverkene, ikke sørge for en langvarig og stabil nasjonsbyggingsprosess.⁹⁹ Dette førte både til at operasjonen i Afghanistan varte lengere enn planlagt og at det ble vanskeligere å få kontinuitet i arbeidet for å bedre forholdene til den afghanske befolkningen.

Tilsvarende artikkel fra *Time Magazine*, «The Afghan lessons», støtter denne konklusjonen.¹⁰⁰ Forfatteren av artikkelen var en tidligere leder i NATO med Afghanistan

⁹⁸ Loyn 2021: 10-14

⁹⁹ Loyn 2021

¹⁰⁰ Stavridis et al. 2021: 38-39

som ansvarsområde. USA lyktes ikke med sine målsetninger i Afghanistan, først og fremst grunnet manglende forståelse av historien, kulturen og språket i landet de invaderte. Dette gjorde det vanskelig å forstå hvilke tiltak som var nødvendig og hvordan de kunne skape stabile og trygge forhold for utvikling av kvinners posisjon i samfunnet. Målsetningen til USA i Afghanistan blir derfor sett på som enten overdrevent optimistisk eller som en vrangforestilling over hva som var mulig.¹⁰¹ Forfatteren argumenterer også for at etter USA fikk tak i bin Laden forsvant krigen i Afghanistan fra mediens og befolkningens søkelys. «Operation Enduring Freedom was neither enduring nor did it deliver freedom for the Afghan people.»¹⁰² Dette kan tyde på at den utalte målsetningen til USA om å bedre forholdene til de afghanske kvinnene aldri var en realistisk målsetning. Isteden kan man argumentere for at ved å sette søkelys på kvinnes situasjon ville invasjonen få et moralsk og humanitært alibi, noe som både ville gi amerikanerne bedre tid i Afghanistan, samtidig som det førte til en økt oppslutning og større forståelse hos befolkningen for krigen mot terror.

Det er liten tvil om at det var en bevisst kampanje for å fremme kvinners rettigheter i Afghanistan, både fra den amerikanske regjeringen og mediens side. Noe som allerede ble nevnt i artikkelen «The Bushies unveil the women`s issue», utgitt 26. november 2001 i *Newsweek*. Forfatteren argumenterer for at talen til Laura Bush startet en mediekampanje for å øke internasjonal støtte til krigen mot terror.¹⁰³ Et lekket CIA-notat avslørte også at «suksesshistorier» av afghanske kvinner burde få bred oppslutning i USA fordi befolkningens empati var et viktig våpen for å vinne krigen.¹⁰⁴ Dette er ikke et «våpen» kun USA bruker i slike situasjoner, befolkningens meninger vil alltid være viktig for en nasjon. I tillegg førte det økte fokuset på kvinners rettigheter til at flere ble bevisste på kvinners stilling og behovet for endring. Likevel bidro ikke den «moralske-krigføring» til særlige resultater for de afghanske kvinnene. Dette blir gjenspeilet i mediens dekning av afghanske kvinners situasjon i perioden, hvor det gikk fra håp og optimisme i november 2001 til kritikk og resignasjon i september 2021.

Tidligere forskning har kritisert vestlige medier og amerikanske politikere for å ha hatt en diskurs preget av imperialistiske og orientalske holdninger, hvor vestlig kultur har blitt

¹⁰¹ Stavridis et al. 2021: 39

¹⁰² Stavridis et al. 2021: 39

¹⁰³ Brant 2001

¹⁰⁴ Chishti 2020: 590

fremstilt som overlegen.¹⁰⁵ Deler av denne påstanden vil ikke bli diskutert, da den går ut over denne oppgavens grenser. Oppgaven vil likevel argumentere for at vestens kultur ble fremmet som overlegen i mediedekningen og hos amerikanske politikere. Dette kommer blant annet tydelig frem i George W. Bush sine memoarer og hos Joe Biden, som i 2001 uttalte at det var USA sin plikt å ta ansvar i kampen mellom «civilisation and barbarity».¹⁰⁶ En rekke av artiklene, særlig fra 2001, inneholder også stereotypiske fremstillinger av det afghanske samfunnet som for eksempel: «It`s tempting to write off the Afghans as blood thirsty warriors trapped in a web of ancient hatreds, doomed to repeat the mistakes of the past».¹⁰⁷ Det kan også argumenteres for at diskursen fremmer en forståelse av at de afghanske kvinnene ble reddet av «helten» fra USA, og at vestlig kultur og tradisjon ble presentert som «overlegen» den afghanske, noe som kan være grunnen, slik funnene indikerer, til at USA ikke lyktes med sine målsetninger for kvinner og befolkningen i Afghanistan. Mangelen på historisk og kulturell forståelse gjorde det vanskelig finne riktige tiltak og løsninger i et geopolitisk komplekst land. På bakgrunn av dette vil jeg argumentere for at selv om USA hadde gode hensikter med sine tiltak mot afghanske kvinner, tyder mye på at en langvarig prosess for å likestille befolkningen i Afghanistan aldri var et mål.

6.0 Hva kan dette fortelle oss?

I henhold til funnene i analysen og primærkildene vil oppgaven tydelig argumentere for at kvinners stilling ikke ble vesentlig endret i perioden 2001 – 2021. Først og fremst blir dette tydelig ved å sammenligne primærkildene fra de to ulike periodene. Alle de tre nyhetsmagasinene var samstemte i sin konklusjon av operasjonen i Afghanistan i forbindelse med uttrekningen i 2021. Selv om USA lyktes med sitt hovedmål for operasjonen, nemlig å hindre et nytt terrorangrep på amerikansk jord, mislyktes de i å etablere et stabilt og demokratisk Afghanistan. Dette gjorde det svært vanskelig å forbedre kvinners rettigheter og stilling i samfunnet, hvor skiftende amerikanske regjeringer vurderte behovet for nasjonsbygging ulikt. Så selv om internasjonale myndigheter og USA klarte å etablere en demokratisk regjering allerede i 2001, med stor kvinnelig representasjon, førte mangelen på stabilitet og økonomisk utvikling til få fremskritt. Den afghanske grunnloven erklærte blant

¹⁰⁵ Abu-Lughod 2002: 787, Chishti 2020: 584 & Stabile & Kumar 2005: 774

¹⁰⁶ Bush 2010: 186 & How America wasted its unipolar moment 2021

¹⁰⁷ Liu et al. 2001

annet at kvinner skulle ha like rettigheter som menn, noe som ikke skjedde i praksis.¹⁰⁸ Dette kan indikere at tiltakene fra vestlige organisasjoner og myndigheter på mange måter kom i «konflikt» med allerede etablerte praksiser i Afghanistan.

Dette medførte at mange av de afghanske kvinnene havnet i en vanskelig posisjon. På den ene siden ble det fremmet en rekke tiltak for å fremme deres rettigheter. På den andre siden skulle de forholde seg til etablerte kulturelle normer og tradisjoner. I en slik sammenheng kan det være vanskelig å finne egen identitet. Det er viktig å påpeke at etablerte kulturelle normer og tradisjoner i Afghanistan ikke samsvarer med at kvinner skal være «undertrykt» og uten rettigheter. For eksempel kan en kvinne som bruker burka for å ikke tiltrekke seg oppmerksomhet fra andre menn og som holder seg unna menn utenfor sin egen slekt, gjøre dette av respekt for sin familie og tro, ikke fordi de mangler rettigheter. Menn skal også vise respekt ovenfor sin kone, ved å unngå å nevne andre kvinner foran andre menn.¹⁰⁹ De sosiale relasjonene i Afghanistan er derfor ikke nødvendigvis en form for patriarkalsk undertrykkelse av kvinner. I stedet for kan de sosiale relasjonene forstås som tette familiære bånd preget av faktorer som etterkommere, arv, økonomi, samt politisk og sosiale forhold.¹¹⁰ På bakgrunn av dette kunne noen av tiltakene rettet mot afghanske kvinner virke fjernt fra deres etablerte sosiale liv. Likevel var det viktig for vestlige myndigheter og organisasjoner og ta et tydelig standpunkt mot tiltakene Taliban hadde innført for de afghanske kvinnene. Derimot vil oppgaven argumentere for at en del av tiltakene var basert på vestlige tradisjoner og holdninger, noe som ikke nødvendigvis samsvarte med realiteten og ønskene for kvinner i Afghanistan.

Mangelen på stabilitet og økonomisk vekst gjorde det også svært vanskelig å bedre kvinners stilling. Problemene med utdanning kan eksemplifisere dette. For selv om funnene i analysen indikerte at flere kvinner og jenter fikk mulighet til utdanning og skolegang, var det fortsatt svært mange som ble holdt utenfor. Tall fra 2020 viser også at kun 43 % av befolkningen kan lese og skrive.¹¹¹ Noen av grunnene til dette var blant annet at den nye afghanske regjeringen ikke klarte å bygge nok skoler sammenlignet med befolkningsveksten. I tillegg var skolene svært utsatt for angrep, noe som førte til at mange holdt seg unna fordi det var utrygt. Selv om

¹⁰⁸ Raj et al. 2014: 1491

¹⁰⁹ Abu 2013: 118

¹¹⁰ Abu 2013: 119

¹¹¹ Unesco 2020

den økonomiske utviklingen i landet økte betraktelig etter 2001, klarte ikke Afghanistan å sikre nok arbeidsplasser eller å utnytte de materielle ressursene.¹¹² Mye av ressursene har også blitt privatisert, drevet av lokale krigsherrer, noe som fører til at rikdommen i landet havner hos noen få. Afghanistan har som en følge av dette problemer med korrupsjon, blant annet viser en undersøkelse at utdanningsdepartementet hadde en av de tre høyeste korrupsjonsratene i landet i 2016.¹¹³ Dette har også preget bistandsarbeidet rettet mot kvinner. De siste ti årene har det blitt brukt over 1 milliard dollar i bistand for å spesifikt bedre forholdene for de afghanske kvinnene, funnene tyder likevel på at det blitt minimale eller ingen endringer i livssituasjonen for majoriteten av dem.¹¹⁴

De økonomiske, sosiale og politiske tiltakene for kvinner i Afghanistan kan derfor sies å ha hatt en «ovenfra og ned» prosess, og ikke «nedenfra og opp». Med dette mener jeg at internasjonale myndigheter og organisasjoner har forsøkt å bedre forholdene for kvinner i Afghanistan ved å forandre landets politiske og sosiale struktur. Isteden kunne det vært hensiktsmessig å lytte til og forstå ønskene til de ulike afghanske kvinnene, fra deres perspektiv. Denne påstanden kan motstrides, ved å peke på at den amerikanske regjeringen blant annet tok kontakt med ulike feministiske grupperinger og afghanske kvinner i forbindelse med invasjonen. Med mål om å avdekke de ulike kvinnes behov, utforme tiltak for like rettigheter og hvordan man kan få kvinner ut i den sosiale sfæren igjen.¹¹⁵ Likevel vil oppgaven argumentere for at majoriteten av kvinner i Afghanistan ikke har blitt lyttet til. Funnene i analysen viser at det knapt var mediedekning om de afghanske kvinnene utenfor de store byene, noe som totalt utelater kvinnene bosatt i rurale områder fra debatten. I tillegg viser tidligere forskning til at feministiske grupperinger innad i Afghanistan ble oversett, blant annet «Revolutionary Association of the Women of Afghanistan» (RAWA).¹¹⁶ RAWA har siden 1970-tallet kjempet for å bedre kvinners rettigheter i Afghanistan og var helt fra starten svært kritisk til den amerikanske invasjonen.

De argumenterer for at endringer i kvinners stilling i samfunnet må skje ved at de politiske tiltakene rettes mot familiene. Bakgrunnen for dette er at familiene for mange kvinner i Afghanistan er den sosiale sfæren og at det er innad i familiene at tiltak utenfra har møtt mest

¹¹² Elaheh 2007: 54

¹¹³ Ruttig 2019: 113

¹¹⁴ Chishti 2020: 583

¹¹⁵ Brant 2001

¹¹⁶ Rasul & McDowell 2015: 34

motstand historisk sett.¹¹⁷ Dette betyr ikke at man skal undergrave og ta avstand fra slik de familiære relasjonene har blitt bygd opp. I stedet bør tradisjonelle kjønnsroller og normer ikke fjernes, men omgjøres. På denne måten kan kjønnsrelasjonene innad omarbeides på familienes vilkår, noe som vil ha stor effekt på kvinners sosiopolitiske innflytelse. Samtidig må ulike myndigheter og organisasjoner tørre å utfordre etablerte praksiser som for eksempel barneekteskap, som både fratrar barn mulighet til å leve et eget liv, men også i mange tilfeller hindrer de fra å arbeide og bidra til økonomisk utvikling i landet. Likevel kan det tyde på at den beste måten for å oppnå dette på vil være ved å lytte til og forstå afghanske kvinner sine ønsker og behov sett fra deres perspektiv.

Ved å lytte, oppsøke og lære av de afghanske kvinnene har man en mulighet til å bedre deres stilling i samfunnet. Tiltakene må derfor ta hensyn til Afghanistan sin kultur og tradisjoner i et historisk perspektiv. Det betyr ikke at man skal avskrive mulighetene for bedring i landet basert på at «deres» kultur tilsier det ene eller andre.¹¹⁸ I stedet bør man utforske forskjellene og respektere ulikhetene for å forstå at det er ulike behov og ønsker. Dette betyr at det som fungerer i vesten ikke nødvendigvis fungerer i Afghanistan, blant annet på bakgrunn av store regionale forskjeller innad i landet, svært ulike vilkår, muligheter og innflytelse. Endringer i kvinners stilling i Afghanistan må derfor starte fra kvinnene sitt perspektiv og ha en forståelse for ulike historiske, kulturelle og religiøse normer og tradisjoner. På denne måten kan internasjonale myndigheter og organisasjoner bidra med hjelp og bistand fra kvinnenens sitt synspunkt, og ikke på bakgrunn av utenrikspolitiske målsetninger. Det kan være vanskelig å argumentere imot USA og andre vestlige myndigheter og organisasjoner sine hensikter med å bedre kvinners stilling i Afghanistan. Oppgaven har derimot vist at for majoriteten av de afghanske kvinnene har ikke deres stilling i samfunnet endret seg i stor grad.

7.0 Konklusjon

Med Taliban tilbake ved makten går de afghanske kvinnene en svært usikker fremtid i møte. Ingen ønsker at lignende scener som det Jan Goodwin rapporterte om i 1998 skal gjenta seg, og håpet må derfor være at unge kvinner som Sohaila skal få mulighet til å gå kledd slik de vil, utdanne seg til hva de vil og gifte seg med hvem de vil. For selv om verden stadig opplever nye konflikter, kriger og pandemier er det viktig at man ikke glemmer hva historien

¹¹⁷ Chishti, 2020: 595

¹¹⁸ Abu-Lughod 2002: 786

har vist oss, og hvorfor det fortsatt er viktig å kjempe for internasjonale menneskerettigheter for alle.

Denne oppgaven har undersøkt om kvinners stilling i Afghanistan ble bedre i perioden 2001-2021 ved å undersøke bruk av burka, mulighet til utdanning og deres posisjon i ekteskapet. Disse aspektene har blitt analysert og drøftet ved å se på nyhetsdekningen i *Time Magazine*, *Newsweek* og *The Economist* i henholdsvis november 2001 og i september 2021. Funnene i analysen tyder på at frigjøringen av burkaen ikke hadde stor effekt på kvinners stilling, og at mediedekningen i 2001 var preget av et ønske om økt internasjonal støtte for den amerikanske invasjonen. Videre viste de empiriske funnene at det har vært en markant økning i antall kvinner som har fått mulighet til å gå på skole eller ta utdanning i perioden. Likevel kommer det også tydelig frem at mangelen på økonomisk utvikling og sikkerhet har ført til at svært mange jenter og kvinner ikke har fått mulighet til utdanning. Kvinnenes posisjon i ekteskapet har heller ikke endret seg i perioden, da funnene antyder at svært mange kvinner under myndighetsalder blir giftet bort og at tvangsekteskap fortsatt er utbredt. Selv om amerikanske myndigheter hadde gode intensjoner og har oppnådd noen resultater siden invasjonen i 2001, førte mangelen på ønske og vilje om nasjonsbygging til at kvinners stilling i Afghanistan ikke ble stort bedre ved uttrekningen i 2021. På bakgrunn av dette vil oppgaven konkludere med at kvinners stilling i Afghanistan ikke har bedret seg vesentlig i perioden.

Videre forskning på temaet vil fortsatt være nødvendig både ved å undersøke andre typer medier som aviser, tv og sosiale medier, samt undersøke mediedekningen i andre perioder. I tillegg vil videre forskning på kvinner i rurale områder av Afghanistan være nødvendig for å undersøke deres posisjon i samfunnet, hva de ønsker og hvordan dette kan skille seg fra kvinnene i byene. Forskning på kvinners stilling etter Talibans gjenerobring av Afghanistan vil i framtiden være av stor interesse. Det viktigste av alt vil uansett være at de afghanske kvinnene ikke blir glemt.

8.0 Litteraturliste:

8.1 Magasinartikler:

Behakis, Y. (2001). Hello, Sunshine. *TIME Magazine*, 158(23) s. 7-11.

Brant, M. (2001). The Bushies Unveil the Women's Issue. *Newsweek*, 138(22).

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=5535084&site=ehost-live>

Cagnassola, M. E. (2021, 28. september). Afghan Domestic Violence Survivors Forced to Return to Abuse or Live in Abandoned Prison. *Newsweek*.

<https://www.newsweek.com/afghan-domestic-violence-survivors-forced-return-abuse-live-abandoned-prison-1633697>

Clinton, H. (2001, 24. november). New Hope For Afghanistan`s Women. *TIME Magazine*.

<http://content.time.com/time/nation/article/0,8599,185643,00.html>

Connubial wrongs. (2001). *The Economist*, 361(8247), s. 33.

<https://link.gale.com/apps/doc/GP4100325789/ECON?u=ntnuu&sid=bookmark-ECON&xid=e7f16698>

Gibbs, N. (2001). BLOOD AND JOY. *TIME Magazine*, 158(23) s. 28-40.

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=5530497&site=ehost-live>

Lacayo, R., Beech, H., Bloch, H., Forney, M., McCarthy, T., Chu, J., Ressler, J., Perry, A., McGirk, T., & Dickerson, J. F. (2001). ABOUT FACE. *TIME Magazine*, 158(24) s. 34-49.

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=5566350&site=ehost-live>

Liu, M. (2001). 'Now I See the Sunlight.'. *Newsweek*, 138(22), s. 46-48.

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=5535246&site=ehost-live>

Liu, M., Hammer, J., Nordland, R., Johnson, S., Dehghanpisheh, B., Conant, E., Moreau, R., Caryl, C., Bahari, M., Soloway, C., McGuire, S., Dickey, C., Kohen, S., Gutman, R., Barry, J., Lorch, D., Lipper, T., & Bartholet, J. (2001). 'Please Don't Forget Us.'. *Newsweek*, 138(22), s.43-46.

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=5535244&site=ehost-live>

- Loyn, D. (2021). Was 'Chaos-istan' Inevitable? *Newsweek*, 177(8), s. 10-14.
<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=152199218&site=ehost-live>
- McGirk, T. (2001, 26. november). Looking Behind the Burqa. *TIME Magazine*
<https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/11/20011117.html>
- Nader, Z., Ferris-Rotman, A., de la Garza, A., Popli, N., Shah, S., & Zorthian, J. (2021). FREEDOM AT STAKE. *TIME Magazine*, 198(9/10), s. 24-27.
<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=152219589&site=ehost-live>
- Now for an equally hard part. (2001). *The Economist*, 361(8248) s. 17-19.
<https://link.gale.com/apps/doc/GP4100325959/ECON?u=ntnuu&sid=bookmark-ECON&xid=4da4a49e>
- Quindlen, A. (2001). UNCLE SAM AND AUNT SAMANTHA. *Newsweek*, 138(19), s. 76.
<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=5424115&site=ehost-live>
- Stavridis, J., de la Garza, A., Popli, N., Shah, S., & Zorthian, J. (2021). THE AFGHAN LESSONS. *TIME Magazine*, 198(9/10), s. 38-39.
<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=152219592&site=ehost-live>
- The real lessons from 9/11. (2021, 11. september). *The Economist*
<https://www.economist.com/leaders/2021/09/11/the-real-lessons-from-9/11>
- The Taliban get down to the tedious business of running a country. (2021, 11. september). *The Economist*. <https://www.economist.com/asia/the-taliban-announce-afghanistans-new-government/21804366>
- Why nations that fail women fail (2021, 11. september). *The Economist*
<https://www.economist.com/leaders/2021/09/11/why-nations-that-fail-women-fail>

8.2 Annen litteratur:

- Abu-Lughod, L. (2002). Do Muslim women really need saving? Anthropological reflections on cultural relativism and its others. *American anthropologist*, 104(3), 783-790.
- Abu-Lughod, L. (2013). *Do Muslim Women Need Saving?* Harvard University Press.
<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=575616&site=ehost-live>
- Berry, K. (2003). THE SYMBOLIC USE OF AFGHAN WOMEN IN THE WAR ON TERROR. *Humboldt Journal of Social Relations*, 27(2), 137-160.
<http://www.jstor.org/stable/23524156>
- Brodsky, A.E. (2011). Centuries of Threat, Centuries of Resistance: The Lessons of Afghan Women's Resilience: I H. Jennifer., & Z. Ashraf (Red.), *Land of the Unconquerable: The Lives of Contemporary Afghan Women* (s.74-89). University of California Press.
<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=356484&site=ehost-live>
- Bush, G. W. (2010). *Decision Points*. Crown Publishers.
- Bush, L. (2001, 17. november). *Radio Adress by Mrs. Bush* <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/11/20011117.html>
- Chishti, M. (2020). The Pull to the Liberal Public: Gender, Orientalism, and Peace Building in Afghanistan. *Signs: Journal of Women in Culture & Society*, 45(3), 581-603.
<https://doi.org/10.1086/706488>
- Cole, J.R.I (2008). The Taliban, Women, and the Hegelian Privat Sphere: I R.D. Crews., & A. Tarzi (Red.), *The Taliban and the crisis of Afghanistan* (s. 118-154). Harvard University Press.
- Elaheh, R.-P. (2007). *Afghan Women: Identity and Invasion*. Zed Books.
<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=263744&site=ehost-live>
- Farhoumand-Sims, C. (2007). Unfulfilled Promises: Women and Peace in Post-Taliban Afghanistan. *International Journal*, 62(3), 643-663.
<https://doi.org/10.1177/002070200706200312>
- Jalal, M., Joya, A., Koofi, F., & Rafat, A. (2011). Voices of Parliamentarians: Four Women MPs Share Their Thoughts: I H. Jennifer., & Z. Ashraf (Red.), *Land of the Unconquerable: The Lives of Contemporary Afghan Women* (s.128-139). University

of California Press.

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=356484&site=ehost-live>

Jennifer, H., & Ashraf, Z. (2011). *Land of the Unconquerable: The Lives of Contemporary Afghan Women*. University of California Press.

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=356484&site=ehost-live>

Nashir-Steck, S. (2019). The Project of the German-Afghan Initiative with Nomads and Semi-Nomads in the Province of Herat: I H.B. Uwe., G. Anne-Marie., K. Reinhart., S. Diana., & S. Fereschta (Red.), *Education and Development in Afghanistan: Challenges and Prospects* (s. 245-253). Bielefeld: transcript Verlag.

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=2091555&site=ehost-live>

Noor, L. (2019). More Schools for Afghanistan: I H.B. Uwe., G. Anne-Marie., K. Reinhart., S. Diana., & S. Fereschta (Red.), *Education and Development in Afghanistan: Challenges and Prospects* (s. 299-302). Bielefeld: transcript Verlag.

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=2091555&site=ehost-live>

Raj, A., Gomez, C. S., & Silverman, J. G. (2014). Multisectorial Afghan Perspectives on Girl Child Marriage: Foundations for Change Do Exist in Afghanistan. *Violence Against Women*, 20(12), 1489-1505. <https://doi.org/10.1177/1077801211403288>

Rasul, A., & McDowell, S. D. (2015). Images of oppression. *The Journal of International Communication*, 21(1), 21-37. <https://doi.org/10.1080/13216597.2014.987798>

Ruttig, T. (2019). Schools on the Frontline: The Struggle over Education in the Afghan Wars: I H.B. Uwe., G. Anne-Marie., K. Reinhart., S. Diana., & S. Fereschta (Red.), *Education and Development in Afghanistan: Challenges and Prospects* (s. 101-139). Bielefeld: transcript Verlag.

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=2091555&site=ehost-live>

Smith, D. J. (2011). Between Choice and Force: Marriage Practices in Afghanistan: I H. Jennifer., & Z. Ashraf (Red.), *Land of the Unconquerable: The Lives of Contemporary Afghan Women* (s. 162-176). University of California Press.

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=356484&site=ehost-live>

- Stabile, C. A., & Kumar, D. (2005). Unveiling imperialism: media, gender and the war on Afghanistan. *Media, Culture & Society*, 27(5), 765-782.
<https://doi.org/10.1177/0163443705055734>
- Sveen, S.L. (2022, 7.mai). Taliban innfører påbud om burka. *Verdens Gang (VG)*.
<https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/0G801E/taliban-innfoerer-paabud-om-burka>
- Tabassum, F. R. (2017). Discourses of Veiling and the Precarity of Choice. In *The Routledge International Handbook to Veils and Veiling Practices*. Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781315613734.ch3>
- Tamkin, E. (2021, 2021/08/20/). Joe Biden's callous withdrawal from Afghanistan should be a stain on his presidency--but will it be? *New Statesman*, 150(5633), 27.
<https://link.gale.com/apps/doc/A674425178/LitRC?u=ntnuu&sid=bookmark-LitRC&xid=8ecfc5ea>
- Unesco. (2020, 17. mars). Interview: "Literacy rate in Afghanistan increased to 43 per cent". Uil.unesco.org. <https://uil.unesco.org/interview-literacy-rate-afghanistan-increased-43-cent>
- Uwe, H. B., Anne-Marie, G., Reinhart, K., Diana, S., & Fereschta, S. (2019). *Education and Development in Afghanistan: Challenges and Prospects*. Bielefeld: transcript Verlag.
<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=2091555&site=ehost-live>

